

ՖԱԲՐԻՑԻՈՒՍ

ԴՐԱՄԱՅ ԵՐԵՔ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՎ.

(Շ-բ-ն-ի. Ա-բ-բ-դ. Բ. Ը.):

ԵՐԿՐՈՐԳ ՈՐՈՐՈՒՆԹ.

Այգի՛ ԲՕԼՖի տան առաջը, Բեմի խորքում երեւումէ միայն տան մասը, միւս մասերը ծածկվումեն շարժական նկարների ետեւում: Տան երեսը, գլխաւոր ճակատը փողոցի վերայ է, որ երեւումէ դրսի աջ կողմից, Այգու երեւելի մասը բաղկանումէ երկու բաժնից, դէպի ձախ Ագաթայի սենեկի երկու լուսամուտներն են, Այգուց չի երեւում, թէ լինչ է պատահում սենեակում, Դէպի աջ, նոյն իսկ բարձրութեան վերայ նեղաշաւիղ անցքի դռնն է, դէպի որը առաւել հեռի, աջակողմը, մասամբ առանց երեւալու կցուած են գործաւորների պարսպմանց սենեակները: Այգ դրան առաջ փոքրիկ տերրաս կայ, դէպի որը տանումեն քանի մի աստիճաններ, Նախաբեմի աջ կողմից բաց հովանոց դէպի հանդիսականները, նորա մէջ դրած են սեղան եւ աթոռներ, Հովանոցի մօտ դրած են փայտէ արկղեր դաւարիներով եւ ծաղիկներով, սպգ արկղերի վերայ ցրուած են երեխայական խաղալիքներ, Դէպի ձախ նախաբեմի վերայ ծաղկած մացառ եւ նստարան կայ:

ՏԵՍԻԼ ԱՌԱՋԻՆ

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ. ՀՈՒԳՕ. յետոյ ԱԳԱԹԱ. ապա ԲՕԼՖ եւ ԱԲԷԼ սպգեպան.

ՀՈՒԳՕ (կանգնած է հովանոցին կայրած փոքրիկ սանդուղքների վերայ, նորան բռնած ունի Տ. ՎՕԼՄԱՄ. Հուգօ հովանոցը ձեւացնող վանդակներին փոքրիկ գունաւոր դրօշակներ կապելով է պարագում. եւ վարադրը բարձրացնելիս կապումէ վերջին դրօշակը):

Այժմ՝ վերին դրօշակները իմն են բոլորը. ուրա՛ (Զա՛ք է Կա՛լէն):

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ (ծիծաղաւով):

Ի՛նչ փառաւոր տեսարան: Եւ ի՛նչ գեղեցիկ է. բայց ցա՛ծ իջի՛ր սանդուղքներից եւ մօտիկ տուր նոցա վերայ ներքեւից: (Հոգօն նոցա օգնութեամբ լուսնու յա՛ծ): Իսկ ի՛նչ ասաց մայրիկը. « Փոքրիկ սղամարգ, ժամանակ է քեզ քնելու »:

ՀՈՒԳՕ (գլուխը շարժումէ):

Դեռ վա՛ղ է:

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ.

Դու միշտ սէ՛տք է լսես մայրիկին, որ կարողանաս երկար ապրել երկրի վերայ: (Ագաթա հախորհ գործաւորի զա՛մէն-զա՛մ, Զախ ինչ-միջ հետեւումէ երէն-ալէն): Դէ, ՀՅԼԳՕ, շուտ դէպի մահճակալդ: Այնտեղ այնպէս լաւ է, ինչպէս գիտես:

ՀՈՒԳՕ.

Ո՛յ: Ես գեռ չե՛մ կամենում քնել:

ԱԳԱԹԱ (Նսցելով Հուգոյի վերայ յանդիմանութեամբ)։

Հոգո։

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ։

Դու լսեցիր։

ՀՈՒԳՕ (Հարցական կերպով նսցումէ մօր վերայ. որ պատասխան է տալիս մթնգաժեւ խիստ հսկեցուածքով. այն ժամանակ ծիծաղելով մօտենումէ մօրը)։

Մայրիկ, կամենումեմ, կամենումեմ միայն «բարի գիշեր» ցանկալ Պ. Րօլֆին։

ԱԳԱԹԱ (ընդհատումէ նորա խօսքերը)։

Ո՛հ. ո՛հ։

ՀՈՒԳՕ։

Ահա մօրիկ տուր, մայրիկ, նա կանգնած է այնտեղ այգեպանի հետ։ (Հանումէ Բայթայն-ը, ֆրայցման-ը նորա նով և Լանլու-ը) Պ. Րօլֆ. Պ. Րօլֆ։

ԱԳԱԹԱ (անհանդիստ լինելով)։

Սո՛ւս, Հոգո։ Մի կանչիր նորան։

ՀՈՒԳՕ։

Բայց նա ուրախութեամբ կրգայ այստեղ։

ԱԳԱԹԱ (Խնքն իրան)։

Գիտեմ։

ՐՕԼՖ (մօտենումէ աջ կողմից իսկ այգեպանը նորա ետեւից)։

Ի՞նչ է պատահել, նշան տվող փղբրիկ։

ՀՈՒԳՕ։

Ես կամենումէի ցանկալ քեզ հանգիստ գիշեր և ցոյց տալ ինչ որ շինել եմ։ (Յայց է Կալեֆ յեռնով Կրօշտինբերը)։

ՐՕԼՖ (ծիծաղելով)։

Փառաւոր է շինած սիրելիս։ (Փայթայն-ը նորա գլուխը)։ Նա ծաղկի պէս կրքացուի այժմ. Տ. Նտերն։

ԱԳԱԹԱ (սրտայոյզ)։

Զարմանալի է մի քանի օրուայ մէջ ինչպէս կազդուրուեց. բայց ես մոռացել եմ, որ ձեզ շնորհակալութիւն չըպիտի անեմ։

ՐՕԼՖ (ծպտալով)։

Ո՛հ, և այդ պատճառաւ ես հեռանումեմ։ (Դառնալով այգեպանին)։ Երթանք։ Ա՛րէ՛լ. ես ցանկանումեմ, որ դուք առանձին ուշադրութիւն դարձնէք նոր վարդերով մացառների վերայ . . . ինչո՞ւ համար էք դուք ծիծաղում։

ԱՅԷԼ։

Ներեցէք ինձ Պ. Րօլֆ, ես ուրախանումեմ, տեսնելով ձեզ այժմ շատ անգամ այգումը. վասն զի առաջ դուք համարեա թէ բոլորովին ոտք չէիր գնում այստեղ։

ԲՕԼՖ.

Գուք այդպէս էք կարծում:

ԱՅԷԼ.

Այո՛, վերջին հինգ օրուայ մէջ:

ԱԳԱԹԱ. (առանձին ծանր թեքելով իւր գլուխը),

Որքան օրեր ես բնակուեմ այս տեղ:

ԲՕԼՖ. (ուրախ),

Ես չեմ կամենում աւելի տխրացնել ձեզ իմ անտարբերութեամբ գէպի ծաղիկները: Երթանք: (Ագաւայէն) ցտեսութիւն... (Հագայէն) «գիշեր բարի» բարեկամ:

ՀՈՒԳՑ. (տալիս է նորան ձեռք),

«Լոյս բարի» բարեկամ (ԲՕԼՖ Աջէլէ հեռուէն էն գնացէր Գէպէն):

ԱԳԱԹԱ. (ինքն իրան),

Այսպէս այսուհետեւ անկարելի է:

Տ. ՎՕԼԻՄՈՒՏ. (մտիկ տալով դուրս գնացող ԲՕԼՖի վերայ),

Ահա ճշմարիտ մարդ՝ բարի հոգւով: Այսպէս մէկ մարդ՝ ճանաչում էի միայն իմ հանգուցեալ ամուսինը, բացի գոցանից ես ուրիշ լաւերը չեմ ճանաչում:

ԱԳԱԹԱ.

Այո՛, դուք ճշմարիտ էք ասում: (Կարելի է խօսել վերայ առաջ, Գէպէն Գէպէն. ինչն էրան): Նա չափազանց բարի է: Նորա պատճառաւ ես քեզ մոռանում եմ, խեղճ, ողորմելի հայր:

Տ. ՎՕԼԻՄՈՒՏ. (նստելով հովանոցի առաջ եւ ջորաբ գործելով թաքուն մտիկ է տալիս Ագաթայի վերայ եւ գլուխը շարժելով. ինքն իրան),

Ինչ թելումէ թէ նա դարձեալ մէկ բանի համար ախ ու վախ է քաշում:

ԱԳԱԹԱ. (այն ժամանակ, երբ Հուգոն ծաղիկներով լի արկղի մօտ իւր խաղաղներով է պարապած, ինքն իրան),

Ինչո՞ւ համար ես թող տուի քեզ հեռանալու: Այո՛, բայց ես մտադիր եղայ այս անել միայն որդուս համար: Ահա արգէն երեկոյ է, այժմ կարելի է մայրս գնումէ իւր կառքով եւ զմայլումէ լեռներում արեւի մէջ մոնելու վերայ, ահամայ ախ իրքաշի, որ ստիպուած է պարտել ուրիշ ընկերակից, որովհետեւ գուստրը չրկամեցաւ նորա հետ ապրել, բայց նորան յարմար չէ հանգստանալ կառքի փափուկ բարձերի վերայ . . . : Եւ ահա՛ հենց այն ճանապարհի վերայ կանգնեց հանգստանալու համար մէջքը կռացած հինաւուրց ծերուկը, կտրատուած շերերով, սոժոյն, դադրած: Նա երկար ման է եկել, էլ աւելի առաջ գնալ չի կարողանում . . . :

ով գեղեցիկ կ'ընը նորա մօտից անցնելով կարեկցութիւնից ձգումէ որան արծաթի դրամ, այդ մուրացկան է, կարծումէ նա: Ի՞նչ ր մտածում. տրտնջումէ ծերուկը, իրան ձգած ողորմութեամբ անարտուած համարելով իրան և նայումէ տիկնոջ ետեւից: Եթէ նա զրամ էլ պէտք լինէր, դարձեալ ես չէի խնդրիլ նորանից: Բայց ահա տիկինը յետ է դառնում, նայումէ նորա վերայ դարմացքով և յանկարծ սարսափումէ. իսկ նա տկամաց ճիչ է տրձակում, իմ կ'ընն է. (դուստր յուսնից և յետեւ թաթկումէ աչքերը):

Տ. ՎՈԼՄՈՒՏ. (երբեմն զննելով Աղաթային ինքն իրան).

Եթէ կարելի լինէր հարցնել. ի՞նչ է պատահել ձեզ, Տ. Շտերն:

Ա.Գ.Ա.Թ.Ա. (ինքն իրան).

Ի՞նչ զարհուրելի մտացածին կարծիքներ են: Տանեմ երկխային ննջարան. . . : (նայումէ շուրջը: Բարձրաշայն): Ո՛ւր է Հուգօն, (նա ըստ է կենդանի թաղկելի բերել էր):

Տ. ՎՈԼՄՈՒՏ. (փոքր ինչ անհանգիստ լինելով).

Ահա, ահա արդէն անհետացրել է: (Տէռնելով նորան, հաճախ թէ-թաղումէ): Մեր ստահակը թագ է կենում: (Բարձրաշայն): Դէ, գուրս արի խնդրո՞ւք:

ՀՈՒԳՕ. (դուրս է գալիս).

Ես հիմա կերթամ քնելու:

Ա.Գ.Ա.Թ.Ա.

Դէ երթանք, քաղցրիկ ստահակ: (Տ. Վ.Ե.Դ.Կ.Ե.Ե.). Ձեզ հետ ես գեռ կըտեսնում:

Տ. ՎՈԼՄՈՒՏ.

Ի հարկէ, ի հարկէ, գեռ պատիւ կունենամ: (Ագաթն Հոգայի հետ յախաչողից դուրս ելն էր): Հոգօն փախումէ առաջ):

ՏԵՍԻԼ ԵՐԿՐՈՐԳ.

Տ. ՎՈԼՄՈՒՏ. յետոյ Ի.Գ.Ա.

Տ. ՎՈԼՄՈՒՏ.

Նա ինչպէս երևումէ, բոլորովին ուրախ չէ: Ես ուրիշ եմ կարծում. . . : Եւ ի՞նչ մարդիկ են: Ընդ ամենը հինգ, վեց օր է, որ մենք բնակում ենք այստեղ և ինչեք չստացին խեղճ Տ. Շտերնի և այդ հաղուագիւտ մարդու մասին: (Յանկարծ դառնալով): Յիմար մարդիկ, պարտեմ նոցա (յայց է դուրս գալիս յախաչողից) այստեղ է բնակում Տ. Շտերն (յայց դուրս գալիս յախաչողից), իսկ

այնտեղ՝ լուսամուտները դէպի փողոց՝ Պ. Բօլֆի սենեակներն են։ Բայց մարդկանց անիծեալ նախանձը . . : Եւ ինչո՞ւ համար այսպէս շատ անգամ գալիս է նա այգին։ (Իբրեւ հարսնուհի ալ իողից, երեւի Ռանիբ Բօլ Բիցաթ, զգուշութեամբ և հանդարտ)։ Եւ ինչո՞ւ համար Տ. Նտերնը այսպէս տխուր է այժմ։ (Զեւոյն արանուհի յանկարծ Գրայանը)։ Ախ, այս խորհրդաւոր նամակը, որը անծանօթի մէկը այսօր գաղտուկ դրել է, ինչպէս վառուած պատրոյկ իմ գրպանումն է։ (Տեւեւելով յանկարծ Իրային հանգնած իւր աւելը, վախելով)։ Ո՞վ էք դուք։

ԻԴԱ. (ձայնը ցածացնելով)։

Խնդրեմ այդպէս բարձր չըխօսէք։ Դուք ինձ չէ՞ք ճանաչում։

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ. (զննելով Իդային)։

Այժմ ճանաչումեմ այն տիկնոջը, որ տուեց մեր երեխային ծաղիկներ և լալիս էր՝ մնաս բարեւ անելով նորա հետ։ Եւ այս նամակը ձեզանից է։ (Աստիճանաբար անհանգստանալով շայտուհի Ագա-Րայի տեւեւելի պարտահանին)։

ԻԴԱ.

Խնդրեմ այդպէս բարձր չըխօսէք. կարող են մեզ տեսնել այս տեղ։

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ.

Կարող են ի հարկէ, այն տեղից, այն լուսամուտներից։

ԻԴԱ. (բռնում է նորա ձեռից եւ տանում է դէպի հովանոցը)։

Այստեղ մեզ չեն տեսնիլ։ (Աշխատելով հանդարտ ծիպել)։ Կրկնումեմ խնդիրս, աւելի հանգարտ խօսել։

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ.

Ահա, չէի կարծում ծերութեանս ժամանակը հասնել այսպիսի գաղտնի տեսութիւնների։

ԻԴԱ.

Իմ նամակիցս, — կարծեօք դուք կարգացած կրկինք արդէն, (Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ Բիցաթ է անում), — դուք հիմայ գիտէք, որ ես, (յոյց արելով պարտահանի վերայ) այն տիկնոջ մայրն եմ։ (Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ Բիցաթը իւրեւելով՝ յաւանքով ինքնաբերական Եւանիսը), նա ինձ վերայ բարկացած է, որ գնացի լեռները, (նա նշանակաւ շարժում է Բիցաթը)։ Բայց ես չըհամբերեցի. դուք չէք հասկանալ, երբ որ թողն ունիս, այն էլ այդպէս սիրեկան երեխայ, չես կարող հեշտութեամբ նորանից բաժանուիլ, այն էլ ինչպէս միայնակ կնոջը։ Դուք ինձ ցաւակցում էք, այդպէս չէ՞, բարի Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ։

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ. (սրտայղղ, բռնումէ Կոպի ձեռքից եւ ամուր սխմումէ. յիտոյ արագ ձեռքը յիտ է քաշում եւ շփոթուած, իբր ներողութիւն խնդրելով իւր ընտանեւար վարվելու համար. նստումէ նորա առաջը):

Ներեցէք իմ ականայ յափշտակութեանս (Ինչն ինչն): Ի՞նչ ասուն են ձեռները: (Բարձրաշայն): Ինչպէ՞ս արխտուումս ձեզ, Այսպէս ջահել՝ արդէն տատ էք դարձել:

ԻԴԱ.

Ա՛խ, եթէ ես իրաւունք ունենայի տատ լինելու: Այնպէ՞ս կրփրէի իմ թոռանը, և պէտք է ասրեմ նորանից հեռու: Դուք զգումէք արդեօք, թէ ինչպէս ծանր է այդ: (Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ. Գլխով է առնում, արապայայտելով կարեկցութիւն): Ուրեմն օգնեցէք ինձ հնարք գտնելու, գէթ մէկ անգամ թոռանս երեսին մտիկ տամ:

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ. (անհնարին կերպով):

Բայց մտածեցէք միայն ի՞նչպէս ես կարող եմ:

ԻԴԱ. (նորա ձեռքը բռնելով):

Մտածեցէք ի՞նչպէս տանջվումս: Հենց մի անգամ թոյլ տուէք ինձ մտիկ տալ նորա երեսին, եթէ նա քնած է. հրաման տուէք մօտենալ նորա անկողնակալին, որպէս զի կարողանամ համբուրել նորան և կտրել նորա մազերից նշանի համար մի փունջ այնպէս որ բնաւ նո չի նկատիլ: Այն ժամանակ ես կը հեռանամ և էլ բնաւ չեմ վերադառնայ:

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ. (շատ սրտայղղ):

Ես ունէի երեք երեսայ և նոցանից ոչ ոք չը վերադարձաւ: (Նախնի վէր): Տիրոջը հաճոյ թուեցաւ ուրիշ գրքի մէջ գրել նոցա: Իսկ ձեզ որքա՞ն ծանր է յաւիտեան հրաժարուել կենդանի երեսայից:

ԻԴԱ.

Ի՛է՛ օգնեցէք ինձ, ձեռքից մի թողէք: Միայն թոյլ տուէք ինձ մի փունջ մազեր վեր առնել յիշատակի համար: (Հառնի վէր): Այս իմ պատկերը նկարած է, երբ ես ջահել էի. ես կը թողնեմ ինձանից նորան յիշատակ:

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ. (զննելով պատկերը):

Այո՛, այո՛, այո՛: Ի՞նչ գեղեցիկ մեղալիօն է և որքան թանգ պիտի լինի այդ: Եւ ի՞նչպէս քիչ փոխուել էք այն օրից:

ԻԴԱ. (լնկա է):

Ո՛չ. ես աւելի եմ փոխուել քան թէ դուք կարծումէք:

Տ. ՎՈԼՄՈՒՏ. (լաւիս է. ցաւակցութեամբ):

Հապա ի՞նչպէս պէ՛տք է մեզ սարքել: այժմ՝ մայրը երեխայի մօտ է, բայց երբ նա կերթայ, այն ժամանակ կարելի է: (Յանկարծ Բեռն-Պէ Իրայի յետեւ):

ԻԴԱ. (երկեւզից վայր է ձգում մեղաւորները դաւարիներով լի արկղերի մէկի վերայ հովանոցի մօտ):

Ի՞նչ էք լսում:

Տ. ՎՈԼՄՈՒՏ. (տանում է նորան աւելի հեռու դէպի աջ, այնպէս՝ որ հովանոցը բոլորովին նոցա ծածկում է հատիկ կողմից, յետոյ թաղուն մօտենում է անկիւնից Ագաթայի սենեակի լուսամուտներին, որ սղ. միջոցին երեւում է պատուհանումը):

Ես զարհուրանքի մէջն եմ. նա գալիս է այս տեղ. նա կամենում էր այգին վերադառնալ:

ԻԴԱ.

Դէ՛ հեռանանք այստեղից, շուտով, շուտով: Ա՛խ, ես վախիցս վայր ձգեցի մեղաւորներս, և գտնել չեմ կարողանում:

Տ. ՎՈԼՄՈՒՏ.

Ես կըպտրտեմ, կըգտնեմ:

ԻԴԱ. (վախեցած):

Ո՛չ, հիմա չէ, յետոյ: Հեռանանք, հեռանանք:

Տ. ՎՈԼՄՈՒՏ.

Եթէ կամենաք, կըտանեմ ձեզ իմ սենեակս, իսկ յետոյ երեխայի մօտ:

ԻԴԱ.

Այո՛, այո՛, շնորհակալ եմ:

Տ. ՎՈԼՄՈՒՏ.

Ի՛նչ անխեղճ եմ ես՝ որ վստահանում եմ այսպիսի գործի:

ԻԴԱ. (շտապացնում է նորան երթալ հեռանալ)

Նա այս րոպէիս կըգայ այստեղ հեռանանք շուտով:

Տ. ՎՈԼՄՈՒՏ. (նայում է վերել):

Մի գառապարտիւր ինձ: (Հեռանալէ Իրայի հետ դէպի յալ):

ՏԵՍԻԼ ԵՐՐՈՐԴ.

Ա.Գ.Ա.Թ.Ա. յետոյ ԲՈԼՅ. (Այս տեսիլի բոլոր ժամանակը բերի վերայ հետզհետէ մթնում է):

Ա.Գ.Ա.Թ.Ա. (Տ. ՎՈԼՄՈՒՏի խօսակցութեան վերջը Իրայի հետ դուրս է գալիս իւր սենեակից դէպի նեղաշուրճ սանրը, իսկ այն տեղից անցնում է դէպի տերրասը եւ ձեռքումը բռնած հօր պատկերը՝ դնում է նորան):

Ա՛խ, այսպէս կայտառ, անձնապատասխան չէ, ինչպէս նայում է այժմ: Եւ այնու ամենայնիւ ես կարծում եմ նա այժմ աւելի լուսւոյն է: (Նկատելով յալիւնից Բօլի մօտենալը երկեւզից Ժաշիւ-Պէ յետեւ):

ԲՕԼՖ. (անհոգութեամբ ժպտալով)

Այդ ի՞նչ էք այդպէս ծածկում : (Նա լռում է լիւրձաւի : ԲՕԼՖ
 Դաւանաւ) : Ձեր ձեռքումը հաւանական է, ձեր ամուսնոյ
 պատկերն է :

ԱԳԱԹԱ. (գանգաղ գլուխը շարժելով, անձայն) :

Այո :

ԲՕԼՖ.

Եթէ ես անհանգիստ եմ անում ձեզ՝ կերթամ :

ԱԳԱԹԱ. (Թագընումէ պատկերը շորերի մէջ կուրծքի վերայ, գ. Ժուարութեամբ
 ժպտալով) :

Ո՛հ, ո՛չ :

ԲՕԼՖ. (նոյնպէս փոքր ինչ յուզուած) :

Ես ամուսնացած չեմ, բայց հասկանումեմ ձեր զգացմունքը...
 Ինչ ասել են, թէ ձեր ամուսինը ունէր ապագայ, և ջահել մեռաւ :

ԱԳԱԹԱ.

Այո, նա հաղուազիւտ, ազնիւ և արժանաւոր մարդ էր, բարի
 և քաղցր (Ժպտալով) ինչպէս դուք :

ԲՕԼՖ.

Ես դարձեալ ձեր շնորհակալութիւնը պէտք է լսեմ :

ԱԳԱԹԱ.

Ո՛հ, պ. ԲՕԼՖ. այդ չէ . . . բայց եթէ դուք իմանայիք միայն
 (Լռում է) :

ԲՕԼՖ.

Ի՞նչ :

ԱԳԱԹԱ.

Ինչպէս ձեր խօսակցութիւնը ու գործողութիւնները յիշեցնու-
 մեն նորան : (Կարակէ պէս) : Այն մարդկանց՝ որոնց նա բարի էր
 անում, նոյնպէս հեշտ չէր, վասն զի նա անումէր առատ սրտով :
 Եւ թէպէտ նա չէր կարող բարեգործութիւն անել այն չափով, ինչ-
 պէս անումէք դուք, որովհետեւ նա բոլոր կեանքում պատերազ-
 մումէր միջոցի պահասութեանց հետ. բայց եթէ ապրելու լինէր
 մինչեւ իւր ցանկութեանց հասնելը, այն ժամանակ պատերազմից
 յաղթող դուրս կըգար : Ձեզ զիւրին է, դուք միշտ ունեցել էք օգ-
 նութիւն, և այժմ անկախ էք և հարուստ :

ԲՕԼՖ. (ժպտալով) :

Հարուստ և անկախ : Ես հենց նոր եմ սկսում :

ԱԳԱԹԱ.

Այո. նա էլ այսպէս էր մտածում : Լսելով ձեր պարկեշտ խօս-
 քերը, կարծումեմ թէ իմ հանգուցեալ ամուսնոյն եմ լսում : Եւ

ուրիշ մասին . . . (Եբրեյական, ասորական և արամեական) : Նոյն պէս գեղեցիկ էլ չէր :

ԲՕԼՖ . (ուրախ) :

Նոյնպէս բառի համար ընդունէք իմ խորին երախտագիտութիւնն :

ԱԳԱԹԱ :

Ներեցէք իմ առանց կշռադատութեան խօսելու, ես ինքս չբացիտեմ ինչ ասացի (աստիճան Դ) : Եւ ի՞նչպէս եմ լեզուիցս դուրս թռաւ այսպիսի յիմարութիւն, որի համար ինքս էլ չեմ մտածել :

ԲՕԼՖ . (բռնումէ նորա ձեռք) :

Մի նախատէք ձեր անձը : Դուք գործնով երբէք ինձ չէք անպատուիլ :

ԱԳԱԹԱ . (հանդարտ յետ է քաշուր ձեռք) :

Ներեցէք ինձ . . . Ես կամենում էի ասել միայն իմ հանգուցեալ ամուսնոյ մասին :

ԲՕԼՖ . (ուրախ) :

Դուք ասում էք ինձ վերայ էլ (Ժողովարդ) : Միթէ դուք չէք կարծում, որ այսպիսի նմանութիւններ անելը երժանիկ է շինում :

ԱԳԱԹԱ . (յուզուած) :

Ի՞նչ ասացիր դուք :

ԲՕԼՖ .

Որ նորան և ինձ յիշում էք միևնոյն ժամանակը . . . :

ԱԳԱԹԱ :

Ես միայն կամենում էի ասել, որ այն մարդկանց բարեկամը, որի մասին երեկ դուք պատմում էիք . . . աղնիւ մարդ է : (Ժողովարդ) : Նա հազուադէպ մեծահոգութեամբ նուիրեց իւր բոլոր կեանքը յօգուտ խղճալի բանտարկեալներին :

ԲՕԼՖ . (Զերմագին) :

Զօն-Հովարդ իմ իղէալս :

ԱԳԱԹԱ :

Բոլորը, ինչ որ ասում էիք Զօն-Հովարդի մասին, ես մոքով վերաբերում էի իմ ամուսնոյն և ձեզ . . . Նա, միևնոյնը կանէր ինչպէս և դուք . . . :

ԲՕԼՖ . (անհամաձայնութեան նշան տալով) :

Ի՞նչպէս կարելի է ինձ բաղդատել մեծ Զօն-Հովարդի հետ, այդ ի՞նչ միտք է : Ես ունիմ միայն բարի կամք, իսկ Հովարդին, որի մասին շատերը ոչինչ չըզիտեն, մարդկութիւնը պարտական է

Տ. ՎՈԼԽՈՒՏ.

Այդ ես էլ կարող եմ անել (Ագաթն յեւթի շարժողութեամբ կանգնայնուի նորան, մարտի տեղումս զորն) : Ինչպէս համար է ճրագր Պ. Րօլֆ : (Ինքն իրան անհանգստութեամբ) : Իսկ ի՞նչպէս գուրս կերթայ այժմ իմ այն տիկինը : Եւ նորա մեղալիօնը դեռ այս տեղում վեր է ընկած :

ՐՈԼՖ. (նստումէ) :

Ճշմարիտ չէ՞ արդեօք, որ դուք էլ նոյնպէս սիրումէք զրբեր և գրականութիւն :

Տ. ՎՈԼԽՈՒՏ.

Գրականութիւն : Բանաստեղծութիւն : Ես սլատրաստ եմ կեանքս տալու բանաստեղծութեան համար :

ՐՈԼՖ. (ծիծաղելով)

Դուք նոյնպէս կարգումէք Պետեի և Շիլլերի հեղինակութիւնները :

Տ. ՎՈԼԽՈՒՏ.

Շիլլերի, « Խորամանկութիւն և սէրը », ես տեսել եմ նաեւ միանգամ արքայական թատրոնում : (Ձերժ Գրասնաշ Կալենբաւն) : « Ֆերդինանդ : Քեզանից ապստամբեցան : Խորամանկ ինտրիգները պատառեցին մեր սրտի կապը » :

ՐՈԼՖ. (մինչեւ Ագաթան կը վառէր ճրագը իւր սենեակում) :

Ձեզ պատշաճ էր դերասանուհի լինել. բայց եթէ դուք այժմ մեծարէիք ինձ մէկ բաժակ լիմոնադով :

Տ. ՎՈԼԽՈՒՏ.

Յօժարութեամբ, Պ. Րօլֆ : Ի՞նչ պատիւ : Ես հենց հիմա պատրաստեցի թարմ լիմոնադ (Ինքն իրան) այն տիկնոջ համար կարծումէի : Բայց նա կը համբերի : (Բարձրացան) Այս բոսկիս կը բերեմ : (Վաղուի դէպք յաւի, կանգ է առնում և յանկաւ լիմոնադն) Լիմոնի օշարակ . . . ի՞նչ գեղեցիկ հատուած միտք բերի գորա մասին (անտէր Կալենբաւն) :

Քեզ համար լիմոնադ էր պատրաստուած դժոխքում :

Նորանով անվրէպ մահ գտար դու քեզ համար :

ՐՈԼՖ. (կատակով) :

Ես ինքս կերթամ նորա ետեւից :

Տ. ՎՈԼԽՈՒՏ.

Ո՛չ, ո՛չ, ես այս բոսկիս (Վաղուի Գրասնաշ) :

Ա. Գ. Ա. Թ. Ա. (մտնումէ ճրագով, մէկ փոքր անհաստատ ձայնով)

Այժմ կարելի է սկսել :

ԲՕԼՖ. (հոգևորական մասնակցությունը սեղանին եւ վեր առնում գիրքը)

Ես այսօր էլ կարդում եմ (Հայոց Ագաթանգեղոսի վերջին), կամ թէ
րելի է դուք չէ՞ք ցանկանում:

Ա.Գ.Ա.Թ.Ա.

Ընդհանուր յօժարութեամբ:

ԲՕԼՖ. (Ժպտալով)

Ուրեմն, այս տեղ մեր փոքրիկ բարեկամի դրոշակներին տակ:
(Նորոգում, Ագաթանգեղոսի շնորհակալություն):

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ. (վերադառնում է ձեռքին բաժակ լիմոնադով)

Ես քիչ թափեցի, խնդրեմ ներել իմ անյաջողակութեանս:

ԲՕԼՖ.

Շնորհակալ եմ ձեզանից (վերջին անգամ գիրքը, Ագաթանգեղոսի):
Ուրեմն ես սկսեմ:

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ.

Դուք կամենում էք բարձրագույն կարգով:

ԲՕԼՖ. (նսյունով նորա վերայ ուրախ):

Այո:

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ. (խնդիր):

Միայն այդ էր պահանջ: Այո: (Սառնակի ցուրտը Հայոց գրքի
վերջին, հոգևորականի դուրս գալով):

ԲՕԼՖ.

Ինչ թուեցաւ՝ թէ դուք ցանկանում էք լսել:

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ.

Այսպիսի յարգութիւն ինչ համար:

ԲՕԼՖ.

Ուրեմն մնացէք մեզ հետ:

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ.

Դուք արժանացնում էք ինչ այսպիսի պատուի: (Յանկարձակ
լսելով): Հապա իմ գրքին, տա՛տր:

ԲՕԼՖ.

Չէ՞ք հաճի արդեօք վեր առնել ակտիւ և նստել:

Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ.

Եթէ կը հրամայէք (լսելով): Տառը կը մնայ թուան հետ:

ԲՕԼՖ. (նկատելով որ երբորդ եւ վերջին ակտիւ վերայ գրած է մեծ

միածաղ գիրքը):

Ներդրութիւն կը քննարկուի ակտիւ վերայից գիրքը: (Տ. ՎՕԼՄՈՒՏ.
Հայոց շնորհակալություն, գրքի վերջին անգամ գիրքը և դուրս գալով իւր
ժամանակը վերջին): «Մեծ վերանորոգիչ բան»

տարկութեան սխտեմայի, բարեկամ մարդկութեան Զօն-Հօ-վարդ։

Տ. ՎՕԼՄՈՒՑ. (անհանգստութեամբ զգացուած շարժումէ իւր աթոռի վերայ, համարեա թէ բարձրաձայն)

Դորանից բարձր ոչինչ չի կարող լինել (Լայր է յգոհ գէրքը Եւ-րոպայ) :

ԲՕԼՖ.

Այդ ի՞նչ է :

Տ. ՎՕԼՄՈՒՑ.

Խնդրեմ, հարիւր հազար անգամ ներողութիւն։ Խնայիմա՛ր արա-րած եմ ես (Կոմիտէ-է գէրքը գէրքից Բարձրացնել) :

ԲՕԼՖ.

Մի բարձրացնէք. նստէք միայն հանդարտ։ Մարդկութեան բարեկամ, Զօն-Հօվարդ աշխարհումը ամենալաւ մարդերից մէկը։

(Տ. ՎՕԼՄՈՒՑ ԲՕԼՖի կարդալու ժամանակը խօսումէ ինքն իրան կիսաձայն, սկսումէ բարձր յոգւոց հանել բաւականութիւնից, որ ներկայ է գտնվում ընթերցանութեան ժամանակ) :

ԲՕԼՖ. (ահամայ ծածկումէ գիրքը) :

Այդ ի՞նչ է պատահել ձեզ :

Տ. ՎՕԼՄՈՒՑ.

Մի/թէ ես մի բան արեմ :

ԲՕԼՖ.

Դուք ձեր անձնով ամբողջ հասարակութիւն էք ներկայացնում, եւ սկսումեմ մէկ անգամ էլ . . .

(Եւրոպայ)

(Բարձր) Զ. Տէր Զաքարեանց :

